

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

insertiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
strațiunea Unirii«

în
Blaş.

Fóe bisericescă-politică.

Anul XI.

Blaş 20 Iulie 1901.

Numărul 29.

EPISCOPUL LEMÉNYI—ACASĂ.

Blaş, 19 Iulie n. 1901.

În sfârşit după patru-zeci ani de la mórtea sa, nefericitul Episcop Ioan Leményi se întorce în osemintele sale éráşii în patria, pe care atât de mult a iubit-o, așa de fierbinte a dorit să o mai revadă și vine să-și iele repausul etern în mijlocul soţilor săi Archierei.

Sufletul său póte privi cu bucurie din fericirea, în care petrece, căci cea mai caldă dorință a sa s'a împlinit. El nu mai trebuie să se témă, că unghia calului gotic va imprăştia țérina mormintului său, pentru că rămășițele sale pămîntesci, zac azi în cripta bisericeii Mitropoliei din Blaş și de-asupra grópei sale jertfă sfintă se aduce marelui Dumnezeu.

El póte dormi în pace, căci zace între frații săi iubiți, în pămîntul scump inimei sale, între fiii săi, de cari vitrejimea timpurilor l'au despărțit cu forță, pentru ca o dragoste caldă să îmbră-țoseze récitele sale oseminte la reintórcerea în mijlocul alor săi.

Sînt prea aprópe de noi vremile, pe cari el le-a trăit, sînt póte și azi neliniştite patimile ómenilor, cari au turburat viața acestui Archiereu a bisericeii noastre și l-au făcut capetul tragic și n'ar fi póte cu mîinte să ridicăm vélul de pe nisece fapte, de cari numai cu regret ne mai putem aduce aminte. Povestitórea nepártinitóre istorie va smulge la vremea sa vélul, pe care azi prezentul îl reține, și va pune și plină lumină înaintea viitorimeii întrigile, prin cari adversarii săi de odinoră, au cercat să întunece gloria sa de Archiereu, de iubitor pârinte al turmei sale și bun fiu a neamului său românesc.

Articolul prim din numărul trecut, scris de un venerat membru al clerului nostru, a lăsat să se întrevadă nedreptatea ce s'a făcut Episcopului Leményi din partea contimporanilor săi. Bárbat serios cum a fost Bariş, atât în fóia sa „Observatorul“, cât și mai târziu în „Istoria Transilvaniei“, nu mai reeditéză păcatele, pe cari altă dată patimile prea ațitate ale duşmanilor bunului Archiereu, nu mai sciaú cum să le îngămădescă de-asupra capului lui. Și sperăm tare, că cu cât se vor studia cu mai multă récélă și cu mai multă

calmitate faptele trecute, cu atâta va ieși mai mult la ivelă nevinováția lui.

Dar să le uităm azi tóte, să uităm miseriile trecutului, azi, când Leményi revine în mijlocul nostru, și să ne plecăm capetele nóstre înaintea sufletului său fericit, care azi privesce cu mulțumire spre fapta plină de iubirea fiilor bisericeii, al cărei cap și el a fost o dată.

Să ne aducem aminte de lucrurile pârîntilor nostri, care le-au făcut întru neamurile sale, și vom lua mărire mare, și nume vecinic.

Cuvîntul Mitropolitului Mihályi în memoria episcopului Leményi.

»Aduceți-vé aminte de lucrurile pârîntilor nostri, care le-au făcut întru neamurile sale, și veți lua mărire mare, și nume vecinic.«
I. Macavei II. 51.

Împlinim un act de pietate datorită memoriei Episcopului Făgăraşului Ioan când-va Leményi, adormit în Domnul în 29 Martie 1861 în Viena, unde fu înmormîntat în cemetierul comun din suburbiul Simmering.

Osémintele-l venerande transportate de acolo staú închise în sicriul, în jurul căruia ne-am adunat astăzi, ca să vérsăm lacrémii spre rugăciune pentru odihna sufletului unui archiereu de bună pomenire, care la patru zeci de ani de la adormire, se învrednicise acum în osémintele sale a se reintórci la biserica sa catedrală, ca după cântece sacre funebrele, să fie aşedat în mormintul, unde zac antecesorii lui.

Adunare creştinescă mult întristată! Voi cari ați avut sórtea de a cunoşce față cătră față pe archiereul Ioan când-va Leményi, și voi cărora bérânii vi-au povestit despre blândetele și generositatea aceluia bun pârinte, voi cu toții cari ulimindu-vé priviți la frumseța acestei mănastiri, la maiestatea turnurilor ei, la forma reşediței mitropolitane, ambe aceste clădiri monumentale restaurate și străformate din munificența aceluia dispunător peste ele; voi cari cu mândria vé desfetați de proporțiunile plăcute ale stradei celei nóue din opidul Blaş. — voi cu toții dați-mi voe! ca la locul acest sfînt, cu acest prilej sərbătóresc, să vé ating unele trăsături

din viața episcopului Ioan, cari trăsături să vé arete din destul, că dacă el ca bárbatul doririlor atot Clerul, era mare în culmea prosperității, ajuns în împrejurări grele de ispită, rămase mare și ca bárbatul ce scie rábda durere. Rogu-vé să mé ascultați!

I.

În sinodul electoral din 15 Maiú 1832 Ioan Leményi fu candidat în locul prim pentru scaunul episcopesc al Făgăraşului cu 179 din 212 voturi. În-rederea acesta în dată la început o a contracambiat archiereul prin aşedémintele salutari ale sáborului mare din 15/3 Iuliú 1833.

Érá ca aşedémintele acelea, pe cum și ale sáborórelor de mai înainte, să servescă tuturorora de îndreptar, marele archipástor n'a pregetat ostenála de a cerceta el însu-și cele mai multe parochii ale diecesei Făgăraşului; din gura lui ca o lumină de foc strălucind darul, luminatu-a marginile de la Bilborul Giurgeului până la Cămpul lui Neag al Jiului. — de la Preluca Cetății-de-piatră până la Tohanul-vechiú; prin buzele sale pe toți l-a învățat a se închina unui Dumnezeu în Treime.

Vestea despre darul cuvintului, de care era înzestrat Episcopul Ioan Leményi, pėtrunse de parte peste marginile diecesei Făgăraşului, — credincioşii din Lugoş pe la an. 1837 se rugară de Maestatea Sa Regele Apostolic al Ungariei, că de óre ce Episcopia Oradei-marí era vacantă: să trimita pe Episcopul Făgăraşului Ioan Leményi să sfîntescă piatra fundamentală a bisericeii, ce era să se zidescă în piața Lugoşului. — După ce episcopul Ioan făcuse Curții din Viena raport despre visitațiunea canonică sevrişită în cele mai multe parochie ale diecesei Făgăraşului, se învrednicise a primi recunoşcința laudatóre, scrisă tótă cu mîna Maestății Sale Ferdinand al V. Rege apostolic al Ungariei.

Pe cât era Episcopul Ioan înflăcărát de zel apostolic, ca să vestescă el însu-și, și după esemplul dat de dînsul, prin clerul său să se predice cuvîntul adevérului: pe atâta era îngrijat și de avîntul șcólelor din Blaş, érá institutiunea creştinescă a fiilor poporului a o mijloci prin șcóle bune poporali, acesta era una dintre stáruințele lui de capetenie. Cătă ostenála a îndurat acest mare archiereu în interesul administrațiunei bune a diecesei sale, dovédă sînt protocoólele presidiali ale Episcopiei din anii pástoriei

lui, ca cele ce în mare parte cuprind dispoziții formulate și scrise cu însăși mâna Episcopului.

Rugămintea celor doi episcopi românesi așternută Statuturilor dietei de la 1842 în cauza Românilor, locuitori pe pământul craiesc, dovedește simț pentru modul, după care se poate întări și conserva biserica însăși, că cerură: sub punctul c) „ca din casele comune de banii tinerii învățați să fie ajutamați. Pentru zidirea de locașele popilor și a cântăreților noștri, și pentru biserică să se rânduie ajutor.“ Sub punctul g) „ca zeciuéla fie care să o dea la popa sãu“ Sub punctul h) „ca persoanele bisericesci încă să li-se taie loc bisericesc.“

II.

Aceste le atinseși din cele de obșce cunoscute, érá cei ce se bucurău de familiaritatea Episcopului Ioan, pe cum și cei ce aușiră de la unii ca și acestia, vor fi știind multe alte doveși despre virtuțile lui de arhieru, de unde în inima lor îl și prețuiesc, ca pe un bărbat binemeritat de biserică sa și de patrie.

Înse din slăbiciunea firei se întimplă a órea? „că despretuim faptele alese ale deapropelui, fie cât de multe și mari; érá dacă i-se ivesce vre-o scădere, fie cât de mică, fie fost întimplată cât de de mult; îndată o cunoșcem, în dată ne prindem de ea, și nici odată nu o dăm uitării: și puțină aceea și prea mică scădere adese împutinează reputațiunea multor bărbați mari.“¹⁾

Adauge, că de cum-va cutare aședat în demnitate și ordine inferioară, sub ver o privință póte să strălucescă mai mult de cât

¹⁾ S. Io. Chrysost. De sacerdotio Lib. V. 5.

archiereul sãu: acesta, pe cum ne învăță S. Ioan Gură-de-aur, are trebuință de óre care spirit dumnezeesc, ca să nu fie stăpânit de pismă, nici se cadă în întristare. Pentru că aceea, ca cel ce este mai mare după vrednicie, să fie întrecut de către inferiori, și acesta să o rabde cu tăria: acesta nu este însușirea unui suflet mic, nici însușirea sufletului nostru, ci a unui suflet adamantin.“²⁾

Acésta ori asemenea cred eú că va fi judecata posterității, dacă va cunoșce fazele procesului, care a paralisat în parte stăruințele Episcopului Ioan.

Érá ținuta Episcopului în fața județului martial, a o cumpeni, nu ni este dat nóu; că el a preferit a abdice și a intra în calea esiliului, înfruntând toate greutățile aceluia: de aici nu fără temeiú am conchide la caracterul hotărît și la constanța lui de arhieru iubitor de biserică sa, pentru a căreia bine s'a adus el pe sine jertfă bineprimită.

Odihnesce în pace Părinte Sfinte! Turma care o ai povățuit la cărările dreptății, cu grațitudine își aduce a minte de toate câte le-ai făcut și răbdat pentru mântuirea ei; cu ferbințela dragostei fiesci se rógă pentru sufletul tãu cel mare, ca să ași îndurare la tronul ceresc pentru toate cele lucrate ori lăsate; credem că suferințele Tale îndurate în depărtare de la ai ței, Te vor pune lămurit înaintea dreptului judecător; la picioarele Lui cere milă și ajutoriu bisericii, carea implorând binecuvântarea Ta, întru nădejdea fericitei învieri imploră de la Părintele îndurărilor, ca partea Ta să fie cu dreptii, și memoria Ta în vecl binecuvântată! Amin.

²⁾ I. c. 8.

De la Viena la Blaș.

Mormintul lui Leményi.

În biografia Episcopului Leményi, scrisă de octogenarul fost preposit Const. Papfalvi și publicată în „Fóia bisericescă și scolastică“ Nr. 1-3 din 1890, se spune între altele, că „de sórte persecutatul“ Episcop, a avut o singură durere și un dor, care nu l'a părăsit până la ultima vieții resuflare, și a nume, ca „pămîntescile sale relicuii, să nu se astupe cu țerină străină, făr cu a patriei sale, în care a vécú primele raze a luminei.“ Dorința acésta nu i-s'a împlinit și voe nu i-s'a dat, ca să petrecă ultimele zile ale vieții în Transilvania. Sdrobit de acésta durere și-a cumpérat până a fost în viață un petec de loc în cemetierul San-Marc, unde apoi a și fost îngropat.

Pe piatra mormintală, o cruce mare, a fost gravat următorul epitaf:

Resurgam!

Illustrissimu-lu și

Reverendissimu-lu

Domnu

IOAN LEMÉNYI

de LEMNII

din anulu 1833.

Archiepiscopu

gr. catolicu a Fagarasiu-lui

în Transilvania.

Nascutu în Desmiru în Transilvania

în 23 Aprile 1780

Reposatu în Vienna

în 29 Martiu 1861.

Fia-i teren'a usióra!

Mormintul sãu era în seria 96, nrl 4700.

Feuilleton.

DIN VIAȚA EPISCOPULUI LEMÉNYI.

— Fragmente. —

Cuminte băiat era Ioan Leményi la timpul sãu! Născut la anul 1780 — pe când Sinkai își ilustra deja numele — el își petrecu copilăria în locul născerei, la Desmir. Acest modest sat, aprópe de Cluș, și astăzi mai pórtă dór înfătoșarea ce o avea pe atunci. Ferit din drumul larg ce duce spre Cluș, așezat pe nisce coline, în fața sórelui, el și-a păstrat neschimbat caracterul vechiú al unui sat de Iobagi. Căsuțe modeste acoperite cu trestie și paie, fórté puțin cu șindile sau țigle, aruncate făr rinduiálă, unele mai în grădină, altele mai spre uliță, — are nisce ulicioére strimbe — ele strălucesc în sóre resfirate, cu păreții lor albi, pare că o taberă din vechi vremuri și ar fi făcut popasul de o zi dóu pe aceste coline scutite de vânt.

Primăvara, când înfloreșce acății, fórté numéroși, satul strălucesce și mai mult de albetă și plin de miresmele dalbelor flori de pe arbori, băjbaie de murmurul lin al albinelor, par că ar fi o mare stupină întrégă colonia.

Din simplitatea plăcută a acestui sãtuț dór dóu case se relevă în deosebi atențiunei privitorului. O casă domnescă, și casa Domnului. Ceasta din urmă e mai mo-

destă; făcută din lemn, are un târnaț, un mic turnișor, dar are și o frumoșă situație, pe un loc mai ridicat. Este una dintre cele mai vechi biserici românesci.

Ceea alaltă casă e de zid; are târnaț și ea, dar mai frumos; e ca un portal, și se uită drept la biserică; acésta a fost casa natală a lui Leményi; sau cel puțin, aci în locul ei, a stat și casa în care s'a născut cel dintăiú băiat al domnului *Ioan Pop de Leményi*. Era ziua de 23 Aprile, când se ivi primul prunc, de odată cu drăgulița primăvară, în tiněra familie a „domnului“ din Desmir. Numele lui era Ioan.

Tatăl lui Ioan era nobil, avea ceva moșie, și era și oficial la comitat. Dar era Român gr. cat. satul întreg de alt-fel era gr. or. pe atunci.

Copilăria până la 7 ani în Desmir și-a petrecut-o băiatul Ioan Pop de Leményi. (așa se scria într'un timp și el.) De aci, de pe colinele Desmirului scaldate în sóre, va fi primit el primele impresiuni luminoșe, cari l-au făcut sufletul așa de dornic de lumină și inima așa de blândă, și de móie, ca ceara de la sóre. De la albinele cele multe din Desmir va fi învățat el sirguinta ceea mare spre mierea științei, care îl caracteriza.

După sburdăluiciele nevinovate alor 7 ani — umblând după fluturi în sóre și după florile dulci de acăți — domnișorul Ioan a plecat la școlă la Cluș. După câți-va ani apoi a venit la Blaș, unde învățau părinții basilitanii. Dar pătîmînd de ochi, băiatul fu dus éráși la Cluș, ca să fie mai aprópe de părinți. Aci învăța tot la călugări, anume la piariști, cari îl iubiau fórté mult pentru talentele lui. În Cluș absolvă gimnasiul, filosofia, și mai târziu drepturile.

În toate clasele avea tot calculii cel mai bun, pe când cei alalți frați — mai avea doi — învățau réu. De aceea adese ori îi ziceau conșcolarii rizând:

— Mai Ioane, tu ai furat muntea și de la frații ței!

Cum ziceam, era cuminte băiat Ioan Leményi.

* * *

— Numai popă, numai popă, vreaú să fiú.

Asta pare, că era vorba lui Leményi din tinerețe.

La anul 1800 el era — cum s'ar zice — turist absolut. Dar n'avea de gând să se facă avocat ori ampioiat, ci popă, popă românesc.

Îl invitaseră deja piariștii, cu multă dragoste și cu mare insistință să între în cinul lor, dar ei nu se învoi nici de cum. Mulți tineri distinși de Român uróasesă unei ast fel de invitări și ilustraseră ordul piariștilor, perduți petru neam. Leményi înse nu voi să facă asemenea. El voia să fie popă, dar numai popă românesc. Vedeá el că și Românii și mai ales Românii — au lipsă de ast fel de preoți, cari să fi trecut priu mai multe sóbi, sa-s' fi căștigat învățatură de mai multe feluri, spre a fi poporul mai de folos. Numai ca la un cas extrem se gândea el la oaristi, când Românii nu ar voi să-l primescă în cler.

Și se facuseră mai multe încercări, pentru a nu fi primit. Chiar și părinții lucrau într'aceea pentru a s-l abată de tot de la popie.

*

Din cronica Franciscanilor.

Despre înmormântarea Episc. Leményi, cronica mănăstirii franciscanilor, unde a sedit el. povesteste următoarele:

Ex Protocollo Conv. Viennensis O. M.
1861.

„Die 29 Martii feria 6 in Parasceve Illustrissimus ac Reverendissimus D. Ioannes Leményi de Leményi quietatus Episcopus graeco-catholicus Fogarasiensis, inde ab anno 1850 in nostro Conventu habitans, tum senio, tum gravi imorbo fractus extremum diem clausit, aetatis suae anno 82. Funus solemne servatum est 31 e. m. domineca Resurrectionis hora 1/23 pomeridiana ritu graeco-catholico. Pro sacra hac functione invitatus erat Illustr. et Rem. D. Episcopus Magnovaradiensis Erdölyi, qui morbo detentus, Canonicum Capituli graeco-catholici D. Szilágyi ad illam servandam obligavit. Benedictione funerali in cubili, quod defunctus inhabitaverat, peracta, cadaver ab alumnis Collegii Graeco-catholici ad ecclesiam S. Barbarae deferebatur, ubi reliqua funeralia absoluta sunt.

Comitabatur funus sub eruce tota hujus Conventus familia, cum alumnis Collegii Pazmani, et quam plurimis denati Praesulis cultoribus“

Sig Vienne die 13 Iulii 1901.

P. Venantius Schnellbach-Pataky
h. t. Guardianus.

Pregătiri pentru eshumare.

Cum la Viena in cimetierul numit tot la 40 ani se eshumază morții și pun se în o gropă comună, fericitul preposit, spre a abate o ast fel de profanare a rămășițelor acestui, în adevăr rar, de lume persecutat archiereu și părinte, propuse încă în 1890 readucerea lor în patrie.

În anul acesta implinindu-se cei 40 ani, Veneratul Capitul mitropolitan a hotărât să implinască această dorință plină de pietate și a încredințat încă în lernă pe Illustr. Sa Di Preposit I. M. Moldovan cu executarea ei.

Avind concursul distinsului medic Dr. Eman. Doctor, s'au făcut din vreme toate cele de lipsă, esoperându-se concesinnea de lipsă, pentru esumare și transportare. Împedecat de morb II. Sa Di Preposit n'a putut să implinască această încredințare, pe care atât de cu drag a primit-o. Dar și de alt cum la biserica curții mitropolitane fiind de lipsă unele reparări, aceste încă causeră puțină întârziere. La 10 ale lunii curente Rsm. I. M. Moldovan a plecat în sfârșit la Viena, însoțit de redactorul nostru.

Eshumarea.

În 15 c. s'a făcut esumarea la orele 3 d. a. A fost de față II. Sa Di prelat I. M. Moldovan, medicii: Dr. Turcu și Dr. Doctor, alumnii din Augustineu Valer Tr. Frențu și Victor Mucavriă, clericii Vas. Suciă și Ioan Belanu, fisicul orășenesc și redactorul nostru. În fața acestora s'a desgrupat fericitul Episcop.

Mai întâiu s'a aflat capul, apoi a ieșit la ivelă ornatul episcopesc în care a fost îngropat bine conservate amândouă. Un cioclu a ridicat osemintele aflate și le-a depus în cosciugul de metal, care a fost închis ermetice. Pe cosciug în numele coloniei române din Viena di Dr. Doctor și Dr. Turcu au depus o frumoasă cunună de flori naturale, de cari atârnau trei frunze în colorile naționale. Pe frunze era următoarea inscripție: „Românii din Viena — Episcopului Leményi — 15/7 1901.“

Spre casă.

Cosciugul așezat în carul mortuar a fost transportat la gară, unde a fost pus în vagon separat. La orele 9 și 22 minute sara a plecat spre Blaș însoțit de redactorul nostru; Illustr. Sa Di Preposit mai rămânând la Viena. Dimineța la 6 ore a ajuns la

Pesta, unde vagonul a fost adaus la trenul personal ce plecă la 8 ore și 30 min. spre Cluș. În chipul acesta Miercuri noptea la 1 oră trenul a sosit în gara din jos (Küküllő-szög) a Blașului, unde aștepta Rev. Domn Dr. Vasile Hossu, preot, mulți tineri, universitari, studenți, cetățeni ș. a.

Sosirea acasă.

La gara Blașului cosciugul a fost așezat în carul mortuar, tras de patru cai. Înainte mergea capelaul Blașului Iuliu Nistor îmbrăcat în ornate preoțesci. De amândouă părțile urmau cei prezenți în mână cu lumini aprinse și cântând.

În liniștea tainică a nopții, cântarea se ridica ca pe aripi de ângeri spre cerul senin. La lumina plăcută a stelelor, pare că se coboria binecuvîntarea cerescă spre tristul conduct și dunga de albetă, ce se zăria spre răsărit, indica ore cum, că curățit e sufletul ce a sălășluit o dată în aceste oseminte. Era atâta linișce în natură, atâta pace, și accentele cântării „Sfinte Dumnezeule“ părea ca imnul sublim, pe care noptea îl aduce tronului divin.

Era trecute 2 ore din noapte, când cortegiul percurgând satul Blaș, strada cea lungă, strada mică și piața, ajunse la biserica catedrală, zidită de cei ce azi revine sub boltele ei frumos arcuite.

Deși scirea telegrafică despre sosirea osemintelor ajunse în Blaș după 5 ore, totuși interiorul catedralei îmbrăcase tristul vesmînt de jale. Stalele canonicesci, stratele profesorilor și amvonul erau îmbrăcate în postav negru, și catafalcul era așezat din jos de presbiteriu.

Totă noptea se cetiră evangeliile patimilor și se făcu întreg serviciul de la îngroparea preoților.

Așezarea în criptă.

Miercuri dim. la orele 7 s'a celebrat sta liturgie pontificată de Esc. Sa Mitropolitul, asistat de canonicii: Iosif Hossu, Gavr. Pop, Dr. V. Szmigeșki și Ales. Uilăcan,

La 1800 — când Leményi era iurist absolut — Doctorul Molnár, vestitul Molnár, care și-a înscris numele în istoria literaturii, se hotărî să mai mergă odată la Viena, să mai învețe ceva noii într'ale operațiilor. Cunoscut bine cu familia lui Leményi, pe care îl avea drag, pôte era și înrudit, îi făcu propunerea să-l însoțescă. Firesce, că primi cu entusiasm.

La Beciu! Pe vremea aceea o călătorie până la Viena era un eveniment. Și pe tinerul Leményi îl atrăgea nespun Viena aceea, unde era înălțatul Împărat, de la care Români — așteptau cu atâta încredere un viitor mai bun.

Pare că destinul îl mâna iresistibil spre acel loc, care mai târziu avea să-i fie loc de amar esiliu, și loc de mormînt — provisor.

Închipuiți-vă dorul tinerului iurist absolut de a pleca cu un Dr. Molnar la Viena. Dorul ca dorul, dar trebuia și curaj. Așa o călătorie, care se făcea cu diligența peste pusele Ungariei, pline de antecesorii lui Rozsa Sándor, și dura cam 18-20 de zile, pretindea curaj, căci era plină de pericole. Și — se vede — tinerul Leményi avea și curaj, căci a plecat. Era vară și putea risca, mai ales că așa de mult doria să vadă împărătescul oraș, și că pe atunci era un titlu de mare merit și mare curaj a fi fost la Viena.

Pe drum au avut și ei o aventură. Li-au ieșit și lor în cale o ceată de ficiori de codru, dar norocul lor, nu erau de ai lui Rozsa Sándor, ci nisce pui de Român. Cum, cum nu, destul că s'au scăpat teferi, și la pungă și la trup. Dór atâta numai că tinerul Român Leményi a trebuit să le cânte și le-a cântat nisce frumoșe cântări românesce, așa cum se cântă la biserică

și cum a învățat el pe la Blaș. Cântările sfinte de la mănăstirea din Blaș, au muiat inimile puilor de codru, și în loc să facă ceva rău domnilor de Român, s'au îmbunat și ei la suflet, și le-au poftit cale bună către Beciu, la împărăție.

*

În Viena, între multe altele, și între alți mulți, Leményi a vădut și pe Iosif Meheși, consilier de curte de acolo, pôte cel mai mare Domn printre Români atunci. Meheși, autorul vestitului *Supplex libellus*, era compatriot cu Leményi. Tatăl său, Teod. Meheși, a fost protop. în Cluș-Mănăstur, trebuia să fi fost înainte cunoscut cu familia Leményi. Vesel de visita tinerului compatriot, Meheși, ca un bun naționalist ce era, numai de cât se gândi să-l așeze într'un post, cu bun viitor, lângă el. I-a și propus se rămână practicant la cancelaria aulică. Pe lângă toate sfaturile și insistințele sale inșe n'a reușit să-l abată de la propusul său de a rămâne să se facă popă românesc.

— Sciū că mă veți judeca de fanatic — zicea tinerul Leményi — dar cu toate acestea trebuie să vă spun, că eu dacă nu voi fi preot, nu mi-am ajuns scopul vieții.

Și Meheși, vădând firma convingere a tinerului iurist, de parte de a-l judeca fanatic, îi laudă hotărîrea.

*

Reintors de la Viena Leményi alergă la Blaș, la episcopul Bob cu rugarea să-l primescă în cler. Bob prevenit de părinții tinerului — tatăl său era pe atunci *commissarius rector*, conscriitor de dare — îi refuză rugarea sub diferite pretexte. Îl făcu inșe „provisor“.

Provisorul pe vremea aceea era să fie un sbiciu al Iobagilor. Avea să injure, să pocnescă și să plesnescă în urma lucrătorilor, ca să se silască. Lucruri, cari nu se împacău cu firea sufletului distins al lui Leményi.

Episcopul — vădând că nu-i de aceea trebă — îl îndemnă se mergă la tabla din Murăș-Oșorhei, să facă pracasă și examen de avocat, oferindu-i toate speșele.

Leményi mulțamia de bunăvoință și-și repetă rugarea sa veche, să fie primit în Seminar, că de nu — el va cerca în altă diecesă. Se gândia la Oradea-mare, unde era bunul episcop Vulcan. Blanda amenințare avu efect, Leményi deveni cleric.

Într'aceea o altă pedecă se pregătia. Fișpanul Clușului, Anton Jozsika, scia și el de tinerul Leményi. Se și interesa la tatăl său despre el.

— Unde și-e ficiorul? — zise fișpanul într'o zi către comisarul de dare.

— E „provisor“ în dominiul episcopului de la Blaș. . . .

— Provisor! Ah, nu e ficiorul dumnitale de provisor. Acela e pentru alte domni născut. Spune-i să vie la mine, îi dau eu post mai vrednic, de unde va avé viitor. Mai întâiu va fi solgăbirău, apoi. . . .

Comissarius rector mulțami cu mare închinăciune. În curînd se duse la Blaș, să-și aducă ficiorul. El era deja în Seminar. Viata îi era aspră, dar îi plăcea. *Per aspera, ad astra* — își zicea tinerul cleric, după profesorii săi. Și nu voi să mergă solgăbirău.

Tatăl său, necăjit, se plânse episcopului, credînd că întervenirea lui va folosi de sigur.

rectorul semin. Bas. Rațiu, director prepar. G. Muntean, asesorii consist. I. German și N. Popescu, v.-prot. Blașului Georgiu Bărbat, prof. Silv. Nestor, I. F. Negruti, Aron Deac, N. Pop, Emil Viciu, Oct. Bonfintiu, Dr. Vas. Suciș și Ioan Fodor, proto-not. consist. Șt. Pop, diaconii Br. Mieu și Iacob Popa, cu totul 21 persoane. A cântat corul mixt condus de prof. Murășan și Papiu. După sfârșitul sfinteii liturgii, s'a început serviciul înmormântării, la capetul căruia Escel. Sa Mitropolitul a rostit o pătrundătoare cuvintare, pe care o publicăm la alt loc al foii noastre.

Cuvintele emoționate ale vorbitorului, lacrimile care îi inundară ochii, vócea pătrunsă de durere, făcură, ca întreg publicul de față să fie cuprins de o emoțiune durerosă.

Terminând Mitropolitul, corul intonă „în veșt amintirea lui” și cortegiul se puse în mișcare. În frunte mergeau doi prapori, apoi urmau preoții, cari nu serviau, purtând în mână lumini aprinse, apoi corul, lungul șir al celebranților tot cu lumini aprinse, 2 clerici purtând cununele, cosciugul dus de 6 preoți și apoi publicul care a fost de față. Pe drum se făcură trei stări, cetindu-se evangeliile prescrise la morți.

Cosciugul a fost dus la biserica Curții mitropolitane, unde după ce Escel. Sa Mitropolitul Victor a cetit deslegările, a fost așezat în locul destinat lui. În societatea vrednicilor săi înaintași și urmași.

La ora 1 d. a. preoțimea, care a celebrat la actul funebru a fost întrunită la masa Escel. Sale. Afară de acestia au mai fost invitați Rsmul Dr. Vasile Hossu, prof. Papiu, Murășan și redactorul nostru.

Mitropolitul a mulțumit în alese cuvinte acelora, cari au ostenit să aducă la bun sfârșit acest act de pietate și iubire față de Episcopul Leményi. I-a răspuns canonicul Dr. Vasile Hossu.

Requiem.

Ni se scrie din Viena, că la biserica gr.-cat. de la Sta Barbara, s'a servit un requiem pentru Episcopul Leményi. A celebrat Ill. Sa Dl Preposit Moldovan, asistat de preoții Frenț și Macavei, ca diaconi. Înaintea altarului pe un catafalc improvisat era o cruce, potir, disc, stea și patrahir.

— Scii ce? — zise bunul episcop Bob, după ce-l ascultă. „Lasă-l în pace unde-i. Cine scie, póte că el e destinat să ocupe când va scaunul acesta, în care mă găsesc eu astăzi. . . .”

În doi ani și jumătate Leményi absolvă teologia în Blaș. La dorința lui mai fu trimis pe doi ani la facultatea teologică din Oradea-mare, care era vestită pe atunci.

La 1805 era deja profesor de filosofie în liceu și de istorie bisericească în Seminar.

Iși ajunsse vechia sa dorință:

— Numai popă, numai popă vreau să fiu. *)

Dela Cruce.

*) Date biografice despre episcopul Leményi a publicat dl Dr. A. Bunea în „Enciclop. Română” și în „Sematismul tubilar” ce va apăre în curând. Asemenea fericitul canonic Cons. Papfalvi, în „Folia dis. și școlastică” din 1890. Mai interesanșe în felul lor mi se par datele lui Barițiu publicate în „Observatorul” 1890 (nr. 17 și urm.) sub titlul: „Episóda din viața episcopului Ioan Pop de Leményi.” De la Barițiu m'am inspirat și eu, la aceste fragmente. Pagubă că Barițiu și-a curmat »de o cam dată« — zicea — »memoriile» sale, și mai pagubă că mi-se pare nu le-a mai reluat nici când.

Ast fel deci Viena și Blașul au venit într-o înalta fierbinți rugăciuni pentru acela ce de abia după 40 ani de la trecerea sa din această viață a putut să repauseze în linisce în pământul patriei sale pe care atât de mult a dorit-o să o revadă înainte de ce ar adormi.

Tineri și bătrâni, preoți și mireni au simțit azi în inimile lor bucurie și mângăiere, știind pe martirul Episcop revenit în mijlocul alor săi.

Încheiem și noi aceste șire cu frumoșele cuvinte ale iubitelui Părinte și Păstor.

„Odihnesce în pace Părinte sfinte! Turma care o ai povățuit la cărările dreptății, cu grațitudine își aduce aminte de toate câte le-ai răbdat pentru mântuirea ei. . . . Suferințele Tale îndurate în depărtare de la ai tăi, Te vor pune lămurit înaintea dreptului judecător. . . . Fie partea Ta cu dreptul și memoria în veșt binecuvântată!”

Rap.

Revistă bisericească.

Franța. Vedeându-și visul împlinit, primirea proiectului despre congregațiuni, parlamentul și senatul francez s'au și grăbit cu prezentarea lui spre sancționare. Ba mai mult, ca nu cum-va să se amâne timpul meritelor patriotice, în ziua sancționării numitului proiect, acum lege, au și ales comisiunea însărcinată cu executarea acestuia. Pe cum era natural în comisiune au intrat tot ómenii de aceia, cari sint cei mai înverșunați dușmani ai bisericii. Lege așa dară s'a făcut și s'a promulgat, acum vine executarea ei. Primul punct al executării a fost publicarea căilor, prin cari congregațiunile nerecunoscute pot să se reguleze.

Pe când acestea se întâmplau în Franța, pe atunci ambasadorul francez din Constantinopol, Constans cu numele, plângea nimicirea influinței franceze în orient atât de strîns legată cu istoria congregațiunilor. Meritul, că limba franceză era limba internațională în Orient, îl au călugării francezi cu școlile lor. Era atât de mare influința acestor școli, în cât Germania cu totă politica ei și cu toate cercurile oficiose, ce le-a pus în mișcare în favorul germanismului, n'a putut isbuti la nimica. Și acum vin înșiși francezii ca să facă un serviciu Nemților, pe care nici ei înșiși nu și-l'au putut face. Așa se plânge Constans. Lacrămile lui inse sint prea târzie. De alt mintrea observările lui și dacă ar fi fost mai naite n'ar fi putut opri pe francezii de la cărmă de la împlinirea dorinței de mult nutrite, lovirea bisericii catolice, dușmana neîmpăcată a francmasoneriei.

Corespondințe.

„Protopopii și preoții”.

Din Archidieceasă în Iulie 1901.

În primul din Nrul 26 a. c. sub titlul „Protopopii și preoții”, Unirea sulevăză o cestiune de mare moment. E vorbă de relațiunea esistentă între protopop și preoțimea subalternă pe de o parte, ér pe de alta de cea esistentă între acesta și auctoritatea supremă bisericească.

Fiind că în instituțiunea protopopilor zace așa zicend aprópe întreg organismul vieții noastre bisericesci-școlare, o cestiune de atâta importanță, nu o putem petrece fără de a o cerne mai de aprópe.

Nemuritorul *Petru Maior*, instituțiunea protopopilor de astăzi o deduce de la cea a Chor-episcopilor de odinioară, prin urmare protopopia și numai ca tréptă în ordul ierarhic este un post de onóre și mai înalt, de cât preoția, și pentru aceea auctoritatea bisericească tot de una a grijit a așeza în oficiile de protopopi preoți mai apți și mai cualificați, ca ast fel mai bine să póta corespunde misiunii lor încredințate.

Cu atât mai important apare oficiul protopopului, dacă considerăm agendele împreunate cu el. Acestea agende în resumat se pot exprima în două cuvinte: *biserica și școlă*. Cu privire la biserică, protopopul are să se îngrijescă se înțelege cu conclucrarea preotului, ca aceea să fie în bună ordine, ca averea ei să se administreze esact și consciențios, pe preot să-l îmbărbăteze la lucru, să-l dele inviațiunile necesare, să-l laude dacă e vrednic, ér dacă nu să-l admonieze, ér pe poporenii dându-i-se numai ocașiune să-l instrueze și îndemne la tot ce e bun și să-l ferescă de ce e rău.

Referitor la școlă, are să urmărescă în calitate de inspector școlastic, mersul învățămîntului și starea învățătorului; să viziteze școlile din tract mai de multe ori pe an, ér nu numai cu ocașiunea esamenului, să îndemne pe părinții a-și trimite pruncii la școlă, să grijescă de incassarea regulată a salarelor învățătorilor și ținerea edificilor școlare în bună ordine. Poporul așteptă de la protopop vorbiri, când iașă în parochii, și dacă cu ocașiunea publicării rațiunilor sau a înării esamenului, acestea nu le are în vedere, ci numai diurnul și prânzul, atunci puțin edifică.

Acestea sint în resumat agendele împreunate cu oficiul unui protopop, în raport cu clerul subaltern și cu credincioșii din parochii, — dar pe lângă acestea protopopul are agende însemnate și în raport cu auctoritatea supremă bisericească. Protopopul este ochiul Episcopului, și fiind că Episcopul în persoană nu póte deprinde supraveghierea peste viața religioso-morală a clerului și a credincioșilor, acesta o face prin protopop. — Este o sfintă datorință deci a protopopului, ca să dele Episcopului informațiuni esacte, atât cu privire la clerul subaltern, cât și cu privire la credincioși. Auctoritatea supremă bisericească, neputend veni în contact imediat cu clerul subaltern și cu credincioșii, judecă pe baza informațiunilor și a actelor, ce le dau protopopii. E de lipsă deci, ca acestea informațiuni să fie drepte, nepătimașe și corespundătoare adevărului. — Durere! în multe privințe s'a observat, că acesta nu tot de una e așa, ci în unele casuri se au în vedere și interese personale, ceea ce dá ansă la nemulțumiri și murmurări în cler. Nu susțin acesta în general, dar cu unele casuri ce le am la mână, pot să dovedesc, și acesta mă îndemnă să subscriu eele ce le susține corespondentul *Gazetei* din Nr. 107 din a. c. — Respect și reverință dau protopopilor zeloși și consciențioși, nu sint dator inse cu acestea, față de cei neglijenți și nepăsători.

Zice *Unirea*, că spiritele deștepte și luminate, nu lucră pentru răsplată. E drept

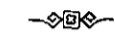
aaesta. Inse eu nu inteleg aci răsplată cu bani, ci ore care recunoscintă a ostenelelor și a meritelor; căci aceea te îmbărbătează la lucru mai departe, inse când vești, că ori lucruri, ori nu lucruri, tot una e; și de multe ori cel care nimic nu face, e preferit celui ce poartă zaduful zilei, trebuie să te disgestezi și să te umpli de amărăciune.

Dar nu vreau să fiu pesimist, ci din contră sperez, că cu timpul toate se vor îndrepta și fie cărnă meritată răsplată i-se va da.

Un preot archidieceșan.

„INOCENȚIU MICU CLAIN“ Societatea teologilor din Blaș.

Raport general pe anul școlastic
1900—1901.

(Continuare.)

În prima linie preotul e chemat a apăra poporul de acest pericol iudoit, el e chemat a feri turma de pășune infectată, el e responsabil de abaterea poporului din calea adevărului.

Preoții fiind în atingere nemijlocită cu poporul sînt dator să arunce sămînța idealismului religios și să ferescă mlădițele tinere de bruma doctrinelor veninoase.

Noi ca fitorii preoți aici avem, să ne prevedem cu celea necesare, să ne deprindem la muncă, ca la timpul său să fim folositorii acelor, în fruntea cărora vom fi puși, aici, unde nu sîntem espusi luptelor pentru existență, și doctrinelor contrazicătoare între sine, ridicule și absurde și aprupe tot de una funeste în urmări.

Nădejdea pusă în această mișcare, n'a fost zădarnică. În celea 7 ședințe literare, ținute în decursul anului, s'au citit o parte correspundătoare așteptării. Prin îndemn și eșemple împrumutate s'a început o activitate mai serioasă, mai febrilă, mai multilaterală.

Deși timpul a fost scurt totuși au încurs 16 operate vrednice de primire. Chiar și în praxa ușoră cu bucurie trebuie să constatăm trecerea de la novelistica erotică la cea istorică și încă o trecere cu succes prelucrându-se teme din trecutul neamului nostru și din sînta scriptură.

Disertațiile de cuprins social filosofic sau istoric-filologic numai spre laudă pot servi autorilor, de a căror vrednicie s'a putut convinge On. public. parte cu ocaziunea seratei literare, parte din colonele „Unirii“.

E vrednic de amintit operatul: „Credința într'un suflet nemuritor și într'o viață venitoare a sufletelor la Indl, Greci și Romani.“

Operatul acesta e un studiu făcut pe baza literaturii populare a acestor popore.

Autorul acestei lucrări pentru succesul în fond și formă a fost premiat din partea societății.

Celealalte operate sînt recenziuni și traduceri de conținut religios, social, destul de bine succese.

Din schițarea acesta fugitivă On. public își poate face o idee ore care despre succesul obținut în acest an, și că ore îndreptățiți sîntem a spera, că aurora seculului nou va fi o auroră senină și pentru societatea noastră.

Pe lângă ședințele ord. adm. extraordinare și literare s'au ținut 2 ședințe, una constituantă și una generală. În cea constituantă conform regulamentului intern s'ales noul comitet în modul următor: președinte dl Sever Ioan Frățila, teol. an. III; vice-președinte dl Niculae Ticaci, teol. an. II; secretar dl Vasile Moldovan, teol. an. III; cassar dl Traian German, teol. an. II; arhivar dl Eugeniu Pop Păcurariu, teol. an. II; controlor dl Corn. Andrea, teol. an. I; bi-

bliotecar dl Petru Țintea, teol. an. I; rămânând, ca oficiul de notar să se completeze din fitorii teologi de anul I.

Tot în ședința acesta se alege o comisie de 9 membrii însărcinată cu scrutarea activ. comit. pe anul expirând, având fie care secție de 3 membrii a-și da raport despre resortul ei încredințat.

B) Societatea de lectură „Inocențiu M. Clain“, pentru ajungerea scopului ei sublim, ca de un mijloc indispensabil, dispune și de avere în bani, care formeză casa societății.

Statul activ cu finea anului școl. trecut a fost 2170 cor. 35 fl.

Bilanț.

Percepțiuni în decursul an. crt.	1531.36 c.
Erogațiuni „ „ „	1021.71 c.
Rămân bani gata	509.65 c.

Statul activ cu finea anului 1901:

În obligațiuni noue (cu interese cu tot)	856.71 c.
În obligațiuni vechi	169.70 c.
Depuși la „Patria“ cu libelul Nr. 1278 în fond. de rezervă	210.12 c.
Depuși la „Patria“ cu lib. Nr. 1448	247.74 c.
Competința pentru publicitatea societății	9.09 c.
Bani gata	509.65 c.
Averea soc. e deci în bani	2003.01 c.

Averea de acum a soc. comparată cu statul activ din anul trecut arată un minus de 167 cor. 34 fl. Acest scădemînt are să se atribue speșelor restante pentru opul „Tragedia Calvarului“, cari deplin numai în anul acesta s'au achitat.

Pentru orientarea On. public cetitor lăsăm să urmeze datele mai momentose referitoare la opul „Tragedia Calvarului“.

Succesul moral obținut cu traducerea acestui op e necontestabil, căci opul a fost primit și laudat de toți.

Suma tuturor speșelor avute cu acest op sînt 1160.39 cor., în care sumă se cuprinde și prețul clișeiului, care acum e proprietatea soc. Câștigul avut până acum e de 586.05 cor. S'a tipărit în 1000 es. Din acestea s'au vîndut și gratificat 369 es. parte legate, parte broșurate. În comisi la diferite librării sînt 169 es. ér restul leg. și broș. sînt în arhivul societății.

Pentru cultivarea și ajungerea scopului societății, care e cultura religioșei morale a membrilor, ne stă la dispoziție biblioteca.

C) În decursul anului curent biblioteca s'a înmulțit, parte prin maritimose donațiuni, parte prin cumpărare cu 113 opuri, 125 volumuri, 4 fascicoli.

Astăzi biblioteca dispune de 2394 opuri în 3023 tomuri, 2987 vol., 2 fragm. 165 fascicoli, 30 broș., 2 manuscrise.

(Va urma.)

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. În numele comitetului parochial din Ciocman, aducem și pe acesta cale mulțămintă ferbinte tuturor acelor fili credincioși ai bisericii, cari cu toții la olaltă a procurat un rînd de vestminte bisericesci, un liturgier și alte atensilii necesari. Preabunul Dumnezeu să le răsplătescă tuturor aceste nobile jertfe cu daruri ceresci și pămîntesci; ca ast fel de frumșeta „Casei Domnului“ să se îndulcescă din ce în ce mai mulți dintre poporeni! Ciocman, la 12 Iuliu 1901. Tit Trif, preot gr. cat. Vasiliu Câmpean, curator primar. — Veduva Zamfira Niciu a dăruit pe sama s. bisericii noastre gr. cat. din Lupeni un rînd de vestminte preoteșci de damast aurii în preț de 72 corone. Dumnezeu să-l răsplătescă! Lupeni, la 12 Iuliu 1901. Atanasie P. Bologa, preot gr. cat.

Din Archidieceșă. Vineri în 12 c. au fost ordinați întru diaconii și Duminecă în 14 întru preoți Emiliu Pop, dispus ca administrator parochial în Cistelec, distr. Cătina, — Aurel Pop, în Cicău, distr. Arieș, — Antoniu Tamaș, în Hănăuglab, distr. D. Săn-Mărtin. — și Grigorie Oprea, în Vale, distr. Aind.

Societatea pentru fond de teatru român se va aduna la 1. 2. 3. August n. la Șimleul-Silvaniei. Cu acest prilej pe lângă partea oficiosă, va mai fi în 1 Aug. concert și teatru, în 2, prânz comun, excursiune și petrecere. Sub tot decursul adunării va fi deschisă expoziția obiectelor industriei de casă aranjate de reuniunile femeilor române din comitatele Hunedóra și Sălagiu.

Dl N. Iorga, harnicul profesor al universității de Bucuresci, a publicat deja și al II. Volum din marea sa publicație; *Istoria literaturii române în secolul XVIII.* (1688—1821) volumul al II. de 638 pagini, aprupe cu 100 pag. mai bogat ca cel dintăi, cuprinde epoca lui Petru Maior, sau a „Marilor Ardeleni“ cum îl mai zice, și se estinde până la 1821. Întrégă opera, din care va mai apăre un volum cu Indice și documente, costă 20 lei. E și vrednică. — De odată dl Iorga a mai scos de sub tipar un al III-lea volum din scrierile sale, anume: Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor I. Socotelile Bistriței (Ardeal) II. Acte relative la istoria catolicismului în principate, cu o prefață despre propaganda catolică până la 1500. Prețiosul volum are 535 pagini. (53 p. conțin Socotelile Bistriței) și costă 5 lei. E de admirat munca și talentul dlui Iorga!

Hymen. Gregoriu Manoilă, candidat de preot și Roza Țintariu anunță cununia lor, ce se va ține Duminecă în 28 Iuliu st. n. a. c. în biserica gr. cat. din Făgăraș. — Iuliu Baias, teolog absolut și Barbara Boieru anunță cununia lor, ce se va celebra Duminecă în 28 Iuliu a. c. st. n. la 3 ore p. m. în biserica gr. cat. din Ciuc-Lázárfalva.

Mulțămintă publică. Mon. Emil Vieci profesor, compătîmind luptele mele cu necasurile în decursul anului, mi-a întins mîna de ajutor în tot timpul dar cea mai marcantă bunăvoință față de mine își o arată în timpul cel mai critic și de la carele deprindea întreg viitorul meu, adevă în 10 Iuniu solvind-mi restanța didactului de 21 corone. La finea anului lipsindu-mi mijlocele necesare pentru călătorie M. On. Iuliu Nistor și-a luat povora-supra Dsale de a-mi colecta banii de la următorii: St. domn I. Br. Hodoș, dir. la „Patria“ 2 cor.; On. Dómna Matilda Nistor, St. dșora N. N., Rev. domni canonic: I. M. Moldovan, S. P. Mateiu, G. Pop, Dr. Aug. Bunea, Dr. Vas. Hossu, Dr. Isidor Maren, M. On. D. Ștefan Pop. not. cons., O. D. V. B. Munteșcu, M. O. D. I. F. Negruțiu, prof. prep., câte 1 cor.; On. D. I. Băgaian, prof. de gimn., 60 fl.; St. D. Herbay, N. N., Mon. D. Nic. Popescu, prof. pens., On. D. I. Păcurar, paroch în Tiur, câte 40 fl.; D. Constantin Barna, I. Săbăduș, Dem. Bun, câte 20 fl. Suma 15 cor. 80 fl., din care 9 cor. 10 fl. s'a spesat pentru călătorie ér restanța s'a adaus la cumpărarea unui căput de iernă. Primescă maritimosele binefăcătoare sincerile și călduroșele mele mulțăminte. Chereșuș, la 1 Iulie 1901. Petru Panda, stud. de gimn. sup.

Astra. Despărțemintul Turda al Asociațiunei își va ține adunarea generală la 28 Iuliu n. în biserica gr. cat. din Turda-veche. Cu acest prilej inteligința română din Turda și jur aranjază și o petrecere de vară.

Petreceri. La 28 crt. tinerimea română din Mediaș și jur aranjază o petrecere cu scop filantropic în Mediaș. — Tot atunci se va ține o petrecere în Capolnoc-Mănastor în favorul casinei. — Tot atunci se va ține o petrecere de vară în Vasas-Sântionu în favorul bisericii de acolo. — La 4 Aug. va fi petrecere în Busna în favorul bisericii române de acolo.

PARTE ȘTIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Petru Maior și frații neuniți.

— Acte inedite. —

(Fine.)

— Traducere. —

*Illustrissime și Reverendissime Domnule Episcop!
Domnul și Preagrațiosul meu Patron!*

În legătură cu Grațioasa epistolă a Ilustrității Văstre a. c. a lunii trecute, care numai în 9 a lunii curente (Octobre) o am primit, eă, care nu mă prea pricep la proiecte, și care despre afacerea acăsta, — ca despre o trebă cam desperată, — serios nu m'am prea ocupat, — cam nimica V'ăși proiecta, înse ca totuși, să nu mă arăt, că nu voiesc a asculta de vocea Ilustrității Văstre, care așa tare Vă interesați de promovarea binelui public cu cestiunea din întrebare, pentru acea următoarele citez a așterne judecării Părintesci a Ilustrității Văstre.

În cestiunea promovării culturii poporului român neunit din Principatul Transilvaniei sînt de părerea, că în obiectul acesta nu se poate spera nici un progres sau efect, dacă cu afacerea acăsta, — care și de altminterlea se ține strîns de binele public, — din poruncă înaltă, — aspru sub condițiunea responsabilității nu se vor însărcina Comiții supremi, Primarii orașelor, și prin acestia județii cercuali ai Nobililor; căci deși Românii țărani în privința facultăților spirituale, a priceperii și voinței, nu sînt mai inferiori, ca țărani ai altor națiuni, de ore ce înse „*Ignoti nulla cupido*“, „*ce nu cunosc, nu doresc*“, Părinții cu atât mai cu anevoie se nisuesc a-și cultiva pe fiii lor în științe, căci pentru aceea se potesc și nisce spese, cu ce n'ar trebui îngreunați aceia, pentru aceea cultura țaranului român ar trebui să-și ia începutul său cu *sila*, cu *forța*, ce și la alte popore se practică, adică: că țărani prin oficialii politici să fie constrinși a sevirși toate acele, ce conduc, ca mijloce spre ajungerea acestui scop onest și salutar, la ce după ce cu timpul s'ar fi dedat și deșteptat, vădîndu-se atât binele lor privat cât și cel public, toate celelalte de sine. — de bună voie, — vor urma. Sînt așa dară de părere:

1. După ce în fie care parohie este și de alt fel un cantor bisericesc, acela ar trebui obligat să și instrueze pe prunci, prin ce parochienii nu vor fi constrinși a spesa pentru întreținerea alor doi indiviți, adică separat pentru întreținerea cantorului și deschilnit pentru a învățatorului.

2. În fie care parohie să se zidescă școala populară. La zidirea școlii și a casei învățatoresci să se constringă toți părinții de familia, încă și cei din filiale după proporțiunea averilor, ce ușor se va pute determina din tabela de contribuțiune prin comisarul verificător cercual; fundul, pe care sînt de a se zidi aceste căsi, e de a se lua din teritoriul comun, sau în lipsa acestuia, de ore ce colonii aceia, cari se vor crece în aceste școli mai credincioși, vor fi cătră ei ca cei mai dinainte; și dacă domni de pămînt s'ar rezolva a zidi aceste edificii pe spesele lor proprie, atunci și scopul dorit s'ar pute ajunge mai lute, și ei s'ar face

binemeriții de Patrie, și colonii nu s'ar arăta așa nevoioși întru împlinirea robotelor îndatinat prescrie.

3. De ore ce cantorul nu este îndatorat să instrueze în cinste pe prunci, și la acea nici nu trebuie, dar nici nu se poate constringe; în marele Principat al Transilvaniei neexistînd alt fund din carele să se plătescă un asemenea cantor-învățător, pentru aceea să se îndatorască fie care cap de familie, care se ține de acea parohie, — de la care parochul plătesce sydoxia, — să-i dea aceluia pe an în natură o măsură de grâu curat (cam 25 litre) și altă măsură de cucuruz, ce se adună priu birăul satului; în cele patru anutimpuri fie care să plătescă câte patru groși (cam 40 fileri), mai de parte să-i presteze și fîn pentru întreținerea alor doi boi, a unei vaci și a unei lepe și pentru 20 de oi; mai de parte și lemne de foc pentru învățător și pentru școala, er unde lipsesc lemnele, se presteze trestie, sau paie în o cantitate determinată, er unde ar fi posibil, să-i dea și puțin pămînt arător. După ce aceste dispușerile pentru întreținerea învățatorului s'ar fi făcut, urmază a

4. Că aspru trebuie impus Directorei școlilor naționale și ei tare să fie atent, că fără de nici un interes al său pe atari indiviți să denumescă de învățători la ast fel de școle, cari să fie vrednici de acea, și că au voiă mare pentru instruire; de la acestia nimic să nu pretindă nici cu ocașinea întroducerii nici cu altă ocașune, și să nu primescă nici un fel de donuri și de bună voiă oferite, ca nu cumva prin o atare datină pe nesimțite să se denumescă învățători incapaci de oficiul învățatoresc, sau însi-și învățători apesați de sărăcia se plerdă din voe pentru instruire. Mai de parte

5. Acești învățători, — cari instrueză pe prunci spre binele public, e cu dreptate, să fie scutiți atât de darea personală cât și de cea comunală, pe cum și de contribuțiunea după averile lor. În urmă

6. În școlile aceste pe prunci afară de cetire și scriere, afară de aritmetica și principiile credinței și ale moralului, trebuie să-și învețe ceva și din fizică, prin ce s'ar estirpa din popor mai multe superstițiuni; să învețe ceva și din dreptul natural și cetățenesc, ea așa să-și câștige idea și despre binele și folosul public, trebuie instruiți și în principiile economiei și a ordinii (politiei). Și de ore ce Părinții pe timpul economiei rurale au lipsă de ajutorul pruncilor, prelegerile în aceste școle să-și ia începutul lor cu 1-a Novembre și să dureze până în capetul lunii lui Martie. Pe timpul prelegerilor subjuții cercuali ai Nobililor, și mai ales județii comunali dimpreună cu jurații lor să fie cu mare luare aminte, ca să nu absenteze nici un prunc de la frecuentarea școlilor, și dacă s'ar dovedi, că absentarea s'a întimplat din cauza părinților, subjuții cercuali ai Nobililor, pe acești părinți să-i pedepsescă trupesce, în cazul contrar pe cum am zis mai în sus, în cultură nu se poate spera nici o înaintare.

Ce se ține de cultura clerului neunit:

1. La preoție să nu se candideze de cât numai aceia, cari pot produce testimoniū din școlile amintite cel puțin cu calcūl de clasa primă, și

2. Acești candidați la preoție, să nu fie ordinați înainte de ce nu ar fi ascultat cu succes laudabil — din științele teologice, — Dogmatică și Morală, prin ce și ei însiși și-ar câștiga principiile sănătoșe în materia credinței și a moralului, și ar fi în stare a învăța și pe credincioșii săi spre lucruri mîntuitoșe și de folos. Prelecțiunile teologice să li-se predee pe scurt și amăsurat capacității lor, prin ce și mai înte, — cu crîntarea speselor, — și cu rezultat vor pute absolva teologia. Nici nu se pot escusa cu sărăcia, că nu pot suporta spesele, ce se recer pentru studiarea teologiei, de ore ce nici Românii greco-catolici nu sînt în stare materială mai bună ca ei, și acestia sînt obligați că timp de doi ani să asculte prelegerile teologice înainte de ce s'ar iniția în ordurile preoției. Pentru aceea

3. Superiorii lor trebuie aspru îndrumați, ca să nu promoveze la preoție indiviți din motivul spurcat al cășcigului, ci numai pe indiviți talentați și onesti. Dări nouă să nu pună pe capul clerului.

4. Pe candidați în cele teologice să-și instrueze Directorul școlilor naționale, care tot de una se alege din Cler. De unde

5. Urmază, că la oficiul Directoratului atare să fie aplicat, care e bine deprins în științele teologice. În urmă

6. Pe cum în anii cei mai de aprópe Onoratul D. Georgiu Lázár, pentru studiarea științelor teologice a fost trimis la Viena pe spesele Clerului, așa și de acum înainte neîntrerupt să se trimită doi clerici, — cari să fie absolvați științele filosofice aici în Patrie, — la Viena pentru învățarea științelor teologice; ast fel Veneratul Cler în Veneratul Consistor va avé din acești *barbati* *asesori* consistoriali er în Diecesă Archidiaconi harnici, cari defectele și scăderile ce sînt în abundență le vor corege. Și dacă alegerea noului Episcop neunit din Transilvania nu s'a făcut, nu va fi fără de folos a sfătui Maestății Sale să nu denumescă Episcop, prin ce și cassa Clerului cu Sydoxia, — ce și sub vacanța Episcopatului se colectează, — ar crece, și mai lesne ar pute suporta spesele amintite. Pe lângă adăncă venerațiune sum

Al Ilustrității Văstre

Buda, 11 8-brie 1810.

cel mai umilit serv

Petru Maior

Revisor regesc al cărților.

PS. Înainte de toate Maestatea Sa ar trebui să persuadeze pe Magnați, că promovarea culturii poporului Român va fi spre folosul țării.

*

Din epistola acăsta apriat se vede, că Petru Paul Maior tare bine a cunoscut pedecile progresului în cultură atât la popor cât și la Clerul neunit din Transilvania; se vede mai de parte și acea că: El a cunoscut și scăderile clerului și poporului, pentru acea pentru ambele părți în câte 6 puncte expune modalitățile, cum s'ar pute delătura acele scăderi, de unde se dovedește că el tare s'a interesat de progresul cultural

al tuturor. Acum de sine se nasce întrebarea, că ore azi după 100 de ani delăturatu-s'a aceste pedece împotrivoare progresului cultural la poporul și Clerul neunit din Transilvania?

Răspundă cei chemați și cei interesați!!! Una scid, și aceea e. ce am cetit în „Gazeta Transilvaniei“ Nr. 122/1901. că azi în sinul poporului român e viū și puternic dorul de învățatură și înaintare, înse e puțină însuflețire pe alocurea la cei chemați prin învățatura lor a conduce și a da avent tot mal mare muncii și mișcării culturale între Romani.

Ce lume întoră! Ce joc al sorții! Azi poporul e mal însuflețit pentru progresul și înaintarea în cultură, ca cei chemați prin învățatura lor a conduce poporul! Așa se vede, că zelul și interesul pentru progresul cultural, — de care erau cuprinși antecesorii nostri și în special acești doi Petru Paul adevărați propagatori ai progresului cultural în popor, — a dispărut s'a micșorat, de ce nici nu ne putem mira, de ore ce azi în lumea acosta a materialismului, când inteligența noastră, — cu înființarea băncilor românesce pentru salvarea averilor materiale a poporului, își ultă, ba nici nu are timp de a se ocupa cu *averea spirituală* a poporului, căci ocupându-se tot cu materie, tot cu aceeași s'farmă capul, că cum se-și potă înmulți averea, nitânduși de binele public și de ce e mal nobil, de suflet și de cele ce se țin de acela de însuflețire, spre un viitor neperitor. Nu e mirare, că poporul puțin se interesază de preoții săi și de cultul dumnezeesc; trecerile de la o confesiune la alta azi pentru el e o jucărie, și ore inteligența noastră de azi, — cinstesc excepțiunilor, — nu asemenea gândesc? Cu durere îmi aduc a minte aici, ce am cetit prin foi, că în poporul românesc s'a încuibat și secta Nazarenismului; și ore cine e de vină? Ore nu inteligența noastră? Ore nu puțină însuflețire a celor chemați prin învățatura lor a conduce și a da avent mal mare muncii și mișcării culturale? Dar căru fel de cultură? De bună samă culturile adevărate, ce o au adus acești doi Petru Paul de la Roma și pe care au intenționat a o propaga în poporul românesc, și care nu constă în altceva de cât în iubire, — ce pare a ni-o spune și cuvintul Roma cetit din stînga spre dreapta *Amor iubire* — și nu ură, aversiune, ce zilnic o lătesc foile redactate de cătra Români neuniți în contra Românilor uniți cu biserică de la Roma.

Fără Unirea noastră cu légănul națiunii și a credinței noastre cu Roma poporul nostru român în adevăr cult nici când nu va deveni și nici nu se va puté nuni, căci semnul cel mare al neculturei tot cu sine l'ar purta, anume: că i e rușine și nu voiesce a renunșce pe mama sa.

Dr. Ioan Ardelean.

Mama sfintului Augustin.

XVII.

(Continuare.)

De a dreapta și de a stînga altarului sînt două capele, cea de-a dreapta e dedicată sfintului Augustin, cea de a stînga s. Monice. Amîndouă sînt într'o formă, într'o frumșetă, ca și cele două suflete, în onóra cărora sînt consacrate.

În fundul capelei, ce pörtă numele sfintei Monice, este o urnă de piatră verde (*verde antico*) tătată în formă de sieriū, acolo repausază trupul mamei lui Augustin. O scurtă inscripțiune ni-o spune acosta:

HIC · JAC · CORPUS · S. · MATRIS · MONICAE.

(Aci zace trupul sfintei malce Monice).

Tot în aceeași capelă, de-a stînga de la altar, se vede și mormintul cel vechiū al sfintei Monice, așezat lângă pärete și grijit cu pietate. E un sarcofag de piatră albă înfrumșetat cu scobituri în formă de spirale și cu sculpturi vechi forte simple. E așezat pe patru picioare de leū, de-asupra cu icóna sfintei în relief culcată de a lungul și îmbrăcată de tot. În partea din jos se află următoarea inscripțiune:

IC · Δ · XC.

SEP · VERUM · UBI · B. · MONICAE · CORPUS
APUD · OSTIA · TIBERINA · ANNIS · M. · XLI.
JACUIT · OB · IN · EO · EDITA · IN · EJUS
TRANSLATIONE · MIRACULA · EX.
OBSCURO · LOCO · IN · ILLUSTRIOREM
TRANSPONENDUM · FILII · PIENTISS
CURARUNT · ANNO · SALUTIS
MDLXVI.

(Isus Christos, Adevăratul mormint, în care 1041 de ani a zăcut trupul sfintei Monice în Ostia Tiberina. Întru amintirea minunilor întâmplăte la transpunerea ei, fiit ei pîi s'au îngrijit să o transpună din locul întunecat în unul mal strălucit la anul mântuirii 1566.)

Păretele din fund și cei laterali, pe cum și cerul (plafondul) capelei sînt împodobite cu frescuri, ce reprezintă viața sa mal bine zis: tôte speranțele și bucuriile sfintei Monice. Mal întâiū se vede Monica cu ochii în lacrimi, pe frunte cu o rađă de fericire ascultând cuvintele unui episcop bētrân, care îi prevestesc întorcerea „*fiului atător lacrimi*“. Mal de parte apare aceeași figură cuprinsă de aceeași durere, razele bucurii pe frunte înse parcă-s mal vii, ea ascultă pe un ānger care zice: „*ubi tu et ille*“ (unde vei fi tu, acolo va fi și el), și arată în depărtare spre două figuri fericite împrennă: mama cu fiul sēū. În al treilea tablou lacrămile nu i-se mal vād pe față, dar o dulce și curată fericire strălucesc în ochii ei; acesta e momentul, când Augustin îi vestesc întorcerea sa. Apoi o vedem pe patul de mörte, cu față strălucitoare impresurată de pruncii săi stringēnd mânia lui Augustin convertit deja cu ochii spre ceriū și cu suris pe buze și dă sufletul. De dōnē ori am vādut aceste picturi și cu tôte că atunci eram prea tinēr, ca să înțeleg tristețele timpului nostru, prin urmare și tôte lacrămile mamei creștine, și nici prin minte nu-mi tresăria ideia, ca să le dau mângăiere și speranță, totuși de amîndouă ori am simțit lângă frumșeta acestor picturi și în liniștea acestui sanctuar adēnc, tăcut cam întunecat și plin de speranță, — că e făcut anume pentru a scăpa de dureri mari, a le liniști și a le descānta, — ca să zic așa — prin speranțe sublime.

De altcum chiar când se gatară aceste picturi, veniră timpuri din ce în ce mal rele. — Luther murise, după ce aprinse tōtă Germania. Muri și Heuric al VIII-lea, după ce pustiise și stricase Anglia. Muri și Calvin, după ce turburase Franța. Afară de Italia și Spania, cari mal gustară pacea încă câți-va ani, tôte țerile celelalte semēnău cu nisce corăbii pe cale de a se pierde. Vînturile desbinării și ale ereșiei suflău peste lume aducēnd furtona fărădelegilor și a nepăsării religioșe. Fie care creștin adevărat trēmura de spalămă. Mamele nu-și puteau îmbrătoșa mititeii fără a îngălbini engetând la pericolele ce amenințāu credința și consciința lor.

Era timpul deja, ca Dumnezeu să trimită vre-un semn de mângăiere și speranță. De aceea s. Monice în fie care zi se ridică puținel de umbră. Ea începū a străluci în mijlocul viforului, ca și cum strălucesc pe ceriū un curenbeū frumos.

(Va urma.)

ACADEMIA ROMÂNĂ

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1901.

(Fine).

XVI. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904, celei mal bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Istoria poeziei lirice la Români până la Alesandri. — (Decis. 7 April 1899).

Scriitorul, care va întreprinde opera acosta, va începe lucrarea sa pentru întreaga românimă, de la timpurile cele mal depărtate ale poeziei noastre, cercetând originile și începuturile ei, până în sinul poeziei populare. Va trece apoi în studii pe larg poezia lirică din secolele precedente secolului XVIII, pe cea din secolul XVIII în special, și va veni până în timpurile noastre, descriind și analizând în mod dezvoltat pe tōți poeții lirici morți astăzi, până la Alesandri esclusiv.

Lucrarea va fi întemeiată pe cea mal întinsă critică literară și estetică, punēnd în evidență, nu numai frumșetele limbii, ale formațiunii ei, ale locuțiunilor poetice, ale deosebitelor dialecte și ale variantelor de prin provinciile române, ci oglindirea moravurilor, a sentimentelor, și mal pe sus de tôte, a idealului urmărit de poporul român în poezia sa.

- O prefață largă va introduce pe cetitor în opera acosta; ea va cuprinde un studiu pregătit asupra poeziei lirice în genere.

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1903.

XVII. *Premiul Ales. Bodescu*, de 1.500 lei, dimpreună cu 1.000 lei dăruiti de dl Ioan Kalinderu, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904, celei mal bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Monografia economică, statistică și socială a unei comune rurale din România și a unei comune rurale românesce de peste graniță.

Monografia situațiunii economice a câte trei familii de țaran, fruntaș, mijlocăș și codaș, luate din cele două comune, în total șesă familii. — (Decis. 13 April 1899).

Autorul se pōte povățui, între altele după lucrările și monografiile publicate de Societatea de Economie socială fundată de Leplay, cu reședința la Paris (54 rue de Seine) după ale lui Buchenberger și după ale lui I. Ionescu.

Se atrage atențiunea doritorilor de a concura, că ceea ce să cere este mal multe fapte și cifre și cât mal puțin vorbe.

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1903.

XVIII. *Premiul Statulă-Luce*, de 500 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905, celei mal bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Starea economică și socială a României actuale. — (Decis. 3 April 1900)

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1904.

XIX. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905, celei mal bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Poporul român din Ungaria și Transilvania de la începutul secolului al XVIII-lea încōce. — (Decis. 25 Martie 1900).

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1904

XX. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celei mal bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Istoria vămilor în România de la început și până în zilele noastre. — (Decis. 4 April 1900).

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1904

XXI. Premiul Princesa Alina Știrbei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Istoria României de la fundarea Daciei până la finele secolului prezent pentru usul și întărirea simțimentelor patriotice ale tuturor cetățenilor.

„În această istorie trebuie să reiasă firul conducător al dezvoltării statului român, greutățile, ce poporul a avut de învins, suferințele ce a îndurat, efectele înfricoșate ale dominațiilor străine, luptele ce ei a purtat, pentru a susține naționalitatea sa neatinsă, redeşptarea neamului românesc dovedită prin luptele eroice interne și externe susținute mai ales de la începutul secolului, — încununată prin independența redobândită și regatul înălțat de virtutea românească însăși, — asigurată pentru vecie, pe cum va da Dumnezeu, prin succesele și progresele, ce poporul va deseșișă neînecat.” (Din actul de donațiune).

Premiul este de 8.500 lei, în care sumă se cuprinde premiul autorului și cheltuielile de tipărirea scrierii (de minimum 30 côle de tipar garmond) în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1905.

XXII. Premiul Alesandru Ioan Cuza, de 6.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Cari sînt regiunile țării, cari ar pute fi irigate, avîndu-se în vedere rentabilitatea capitalului întrebuintat, și care ar fi sistemul de irigațiune pentru fie care regiune? Să se facă pe aceste baze un studiu mai amănunțit pentru o regiune de o suprafață de 5000—10,000hectare. — (Decis. 23 Martie 1901).

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1905.

XXIII. Premiul Statului Eliade-Rădulescu, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Istoria literaturii române de la Cantemir până la 1800. — (Decis. 23 Martie 1901).

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1905.

XXIV. Premiul Adamachi, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Fauna ichtiologică a României. — (Decis. 23 Martie 1901).

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1905.

XXV. Premiul Anastasie Fătu, de 3.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Simfonie a României. — (Decis. 23 Martie 1901).

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1905.

Premiul G. San-Marin, în sumă 1000 lei, împreună cu procentele acestui fond pînă la acordarea premiului (decis. 6 Martie 1895), se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Studiu asupra monopolurilor în România. — (Decis. 5 Martie 1901).

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1905.

XXVII. Premiul Princesa Alina Știrbei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1910 pentru cea mai bună:

Carte de lectură pentru școlile secundare. — Această carte va cuprinde în prima parte descrițiunile ale naturii și ale puterilor

naturii și în a doua parte narațiunile despre evenimentele istorice însemnate și despre viața bărbaților celor mari ai națiunii române și ai altor popor. Descrițiunile să narațiunile, vor fi său bucăți originale, său traducțiunile bine făcute. În tot cazul, alegerea se va face din tot ce literatura românească său străină poșede mai clasic și va avé în vedere dezvoltarea iubirei naturii și a simțimentelor patriotice și virtușe.” (Din Actul de donațiune).

Premiul este de 8 500 lei, în care sumă se cuprinde premiul autorului și cheltuielile de tipărirea scrierii (de minimum 30 côle de tipar garmond, în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1909.

* * *

Notă. Manuscrisurile lucrărilor puse la concursurile premiilor de sub Nr. VII—XXVII se vor prezenta anonime, purtând o devisă, care va fi reproducă pe un plic sigilat cuprîndînd numele concurentului.

Academia își rezervă dreptul de a tipări în publicațiunile sale lucrările ce se vor premia.

Premiile se vor da autorilor numai după tipărirea lucrărilor premiate.

Concurenții sînt obligați a arăta tot de una în scris, pentru care anume premiū prezintă lucrările la concurs.

Posta „Unirii“.

Traian în V. Sacrisoarea va urma. Resalută în numele meu pe tot.

nt. În numărul viitor. Mulțumite, sperăm să ne întâlnim mai des.

Correspondenților noștri. Cerem scuze pentru amănarea publicării. Vor urma pe rînd tôte.

Romeo. Din celea publicate veți pute să-ți fie un răspuns.

Bistra. Achităm anii 1899, 1900 și 1901. Breb. Achităm anul 1901. Cuită separată, pentru încunjurarea speșelor, nu putem trimite. Drept cuită servesc recipisa postală, ori provocarea la numărul present. Tot o dată vă rugăm să binevoiti a regula și restanțele de pe anul 1893 pînă la finea anului 1900.

Almaș, Cosnicu, Hidig, Cristelec, Marca, Port și Șumal; Cătina, B. D. Lugoș, Băiuț, G. B. Glod, achit. anul 1901 sem. 2-lea.

Năseud Reuniune, achit. an. 1901 April—Iunie, Bogata-rom. și Reșița-mont. Reuniune, achităm anul 1901 quartalul Iunie—August.

Hollód, Casina Sebeș și Mintiul-rom. achităm anul 1901 sem. 1.

Iosif H. (America). Achităm pînă în 1 Iulie 1901.

Feneș (Beiuș) achit. 1901 lunile April—Sept. Mădărașul-de-câmpie. Achit. anii 1899 și 1900.

H. K. Roșia. Achit. anul 1900 sem. 1.

Kis-Sajó, Lechința-de-M., Dr. M. în L., Mof-tinul-mic și Cluj-Econ. achităm anul 1901 sem. 2-lea.

Tractul Crasna, Vălcău și Șomcuta-mare, achităm anul 1901 sem. 1.

Szent-Lázár, Căpelul-rom., achităm anul 1901 întreg. Numerii ceruți Vi-s-a-șpedat din nou. Fôia merge de aici regulat, și trebuie că la posta de acolo se împarte la ômeni, cari nu o dau la adresați.

Gurustău, achităm anul 1900 sem. 2-lea. Felső-Sebes, achităm anul 1900 întreg.

Zău, achităm rēstimpul din 1 Iunie 1899 pînă în 1 Iunie 1900.

Timișoara. Reun. achităm lunile Iunie și Iulie a. c. 1901.

Editor și redactor rēspunșător:

Aurel C. Domșa.

Inserate.

81 szám
1901.

(20) 1—1

Hirdetmény.

A balázsfalvi ev. ref. egyház 12. (tizenkettő) kocsiakomány (1200 mm.), téglagépítésre alkalmas hasogatott száraz tölgyfa szállítására verseny-tárgyalást hirdet. Zárt ajánlatok — a kikötendő egész szállítási díj 5%-ának. — mint bánatpénznek, — csatolásával — alólirt lelkészhez f. évi Aug. 1-ig beküldendők. Később érkező ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni. A fa f. évi Aug. 20-ig lesz szállítandó.

Az ev. ref. egyház előjárósága.

Balázsfalva, 1901 Julius hó 19-én.

Pataki Márton
gondnok.

Cseresznyés Ödön
ev. ref. lelkész.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 34—52

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonioșe, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provădate cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întorče cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o

clopotele patentate găurite

lature prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provădate în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea său un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoșă, de cāt cele de sistem vechi, așa, cāt un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechi. Mai departe se recomandă spre facerea scanelor de fer bătut, de sine stătător, — spre pre-adjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tōce de metal. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-ouranturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

